SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:440

av Johanna Rantsi (M)

Regionala skärgårdssamordnare

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att uppmuntra införandet av regionala skärgårdssamordnare som kan fungera som en väg in för skärgårdsutveckling och stärka samordningen mellan berörda aktörer, i nära samverkan med Skärgårdarnas Riksförbund, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Västra Sveriges skärgårdar, inte minst Bohusläns skärgård och Göteborgs skärgård är unika resurser som kombinerar natur, kulturarv, företagande och rekreation. Längs västkusten finns tusentals öar där människor bor och verkar året runt och där företagsverksamhet inom fiske, sjöfart, turism och besöksnäring är central. Skärgården är därför både en livsmiljö och en viktig motor för den lokala ekonomin. Samtidigt är dessa miljöer känsliga och utsatta, och intressen som näringsliv, turism, miljöskydd och bostadsutveckling behöver kunna förenas.

För att hela Sverige ska kunna leva och utvecklas behöver det finnas goda förutsättningar att bo, arbeta och driva företag även i våra skärgårdar. Det handlar om fungerande transporter, tillgång till samhällsservice, bostäder, bredband, utbildning och möjligheter till företagande. Förutsättningarna skiljer sig ofta från fastlandets och kräver därför lösningar som tar hänsyn till skärgårdarnas särskilda geografiska och praktiska utmaningar.

I dag är ansvaret för skärgårdsfrågor spritt mellan kommuner, regioner och statliga myndigheter. Det kan leda till dubbelarbete, otydlighet och förseningar i beslut, samtidigt som viktiga frågor riskerar att falla mellan stolarna. Ett tydligt exempel är skärgårdstrafiken runt Göteborg och Bohuslän, där ansvar, finansiering och drift varierar mellan olika områden. Även frågor om naturvård, småbåtshamnar, lokal service, bostadsbyggande och näringslivsutveckling hanteras av flera olika aktörer, vilket försvårar långsiktig planering.

För en företagare som vill utveckla sin verksamhet, en förening som vill förbättra den lokala servicen eller en kommun som vill genomföra en utvecklingsinsats kan det vara svårt att veta vart man ska vända sig. Ofta behöver kontakter tas med flera olika myndigheter och organisationer för att komma vidare i en och samma fråga.

Det behövs därför en tydlig väg in för skärgårdsutveckling. En funktion dit företagare, föreningar, boende och kommuner kan vända sig för att få vägledning, samordning och hjälp att komma i kontakt med rätt aktörer. Syftet ska inte vara att skapa ytterligare ett administrativt led, utan tvärtom att förenkla kontakterna, minska byråkratin och göra det lättare att utveckla verksamheter och samhällen i skärgården.

För att bättre ta tillvara skärgårdens potential och samtidigt hantera dess utmaningar bör införandet av regionala skärgårdssamordnare uppmuntras. En sådan funktion skulle kunna skapa en tydligare samordning mellan kommuner, regioner och statliga myndigheter och fungera som en länk mellan offentliga aktörer, företag och civilsamhället. Samordnaren skulle också kunna bidra till att identifiera gemensamma utvecklingsbehov, sprida goda exempel och underlätta samarbeten över kommun- och regiongränser.

En viktig del av detta arbete bör vara en nära samverkan med Skärgårdarnas Riksförbund. Förbundet organiserar skärgårdsbor runt Sveriges kuster och på öarna i de stora insjöarna och arbetar med frågor som rör möjligheterna att bo, arbeta och ha tillgång till samhällsservice året runt. Genom sin lokala förankring och sina medlemsorganisationer besitter förbundet värdefull kunskap om de behov och utmaningar som finns i olika skärgårdsområden.

Regeringen har också uppmärksammat betydelsen av denna verksamhet genom att bevilja Skärgårdarnas Riksförbund ett verksamhetsbidrag på sammanlagt 9 miljoner kronor under perioden 2025–2027. Bidraget syftar till att stärka organisationens möjligheter att bidra till regional utveckling och landsbygdsutveckling. Det är ett viktigt steg för att stärka skärgårdarnas röst i samhällsutvecklingen.

Samtidigt finns det anledning att utveckla samordningen ytterligare. Genom att knyta samman regionala skärgårdssamordnare med Skärgårdarnas Riksförbunds befintliga nätverk och kunskap skulle bättre förutsättningar kunna skapas för en långsiktig och lokalt förankrad skärgårdsutveckling. Det är viktigt att arbetet sker i nära dialog med dem som faktiskt bor och verkar i skärgården och att utvecklingsinsatserna utgår från deras behov.

En regional skärgårdssamordnare skulle även kunna bidra till att stärka beredskapen och klimatanpassningen i skärgården. Klimatförändringar innebär ökade risker för erosion, stormar och påverkan på ekosystem, samtidigt som skärgårdarnas geografiska förutsättningar ställer särskilda krav på transporter, försörjning och samhällsservice vid kriser. Långsiktiga lösningar kräver därför samordnad planering över kommungränser och mellan berörda myndigheter.

Samtidigt kan näringslivet, exempelvis turism, fiske, sjöfart och småskalig livsmedelsproduktion, utvecklas på ett hållbart sätt om det finns bättre möjligheter till samordning och gemensam planering. En regional skärgårdssamordnare skulle också kunna underlätta för företag och lokala utvecklingsinitiativ att hitta rätt bland tillståndsprocesser, stödformer och offentliga aktörer.

Det är viktigt att en sådan funktion utformas med hänsyn till regionala och lokala förutsättningar. Skärgårdarna längs västkusten har delvis andra behov än skärgårdarna i Östersjön och våra stora insjöar. Därför bör regionerna ges möjlighet att utveckla samordningen utifrån sina egna förutsättningar och i nära samverkan med kommunerna och berörda intresseorganisationer.

Genom att uppmuntra införandet av regionala skärgårdssamordnare kan västkusten och andra skärgårdsområden i landet få bättre möjligheter att utveckla infrastruktur, service, företagande och besöksnäring på ett långsiktigt och hållbart sätt.

En väg in för skärgårdsutveckling skulle göra det enklare att gå från idé till handling. Genom tydligare ansvar, bättre samverkan och mindre administration kan förutsättningarna stärkas för levande skärgårdssamhällen där människor kan bo, arbeta och driva företag året runt.

Riksdagen bör därför ställa sig bakom att överväga att uppmuntra införandet av regionala skärgårdssamordnare i nära samverkan med Skärgårdarnas Riksförbund och andra berörda aktörer.

Johanna Rantsi (M)